

Topeliusgymnasiet. En kortfattad historik, 1966-2021

av Ulf Sourander

Förord

På begäran av rektor Katarina Bjurs har jag gjort en kortfattad historik Topeliusgymnasiet 1966-2021.

Gymnasiet i Nykarleby har verkat sedan 1966.

Nykarleby har varit och är en skolstad tack vare Nykarleby Seminarium, Konstskolan inom ramen för Svenska Yrkeshögskolan (nuvarande Novia) och Topeliusgymnasiet. Mina källor för detta arbete har varit årsberättelser, stadens historia, gymnasiets årsböcker, tidningsartiklar och intervjuer.

Detta är inte att betrakta som en vetenskaplig text utan närmast som en övergripande berättelse. Jag har alltså inte framskridit från år till år utan gjort större och representativa svep. Speciella händelser har jag beskrivit mera i detalj, som till exempel skapandet av speciallinjen 1992. Det finns även särskilda avsnitt om studie-/temaresor och några kortfattade presentationer av rektorer och av lärare inom ramen för speciallinjen

Ulf Sourander, 25.11.2021

Starten

Gymnasiet i Nykarleby startade med en liten grupp elever 1966 enligt ett statsrådsbeslut daterat 12.5 1966. Riksdagsman Grels Teir gjorde en särskild insats för grundandet av skolan. Skolstyrelsen hade uttryckt tveksamhet och frågan gick därför vidare till undervisningsministeriet. Beslutet på ministeriet underlättades tack vare Teirs insats.

Skolan startade som ett privat gymnasium inom ramen för Nykarleby Samskola. Den nybildade direktionen lovade att gymnasiet blir kommunalt då en ny nationell reform av skolsystemet förverkligas. Gymnasiet skulle byggas i närheten av Nykarleby seminarium. Seminariet var en skola för utbildande av manliga folkskollärare.

En läroplan för det nya gymnasiet skissades upp på sensommaren 1966 och skolan fick en matematiklinje och en språklinje. Antalet elever var då 22 stycken. På grund av bristen på lämpliga lokaler hyrde man utrymmen av Frälsningsarmén och i missionsstugan. 1969 dimitterades de första studenterna, som var 9 stycken. Detta samtidigt som Nykarleby samskola firade sitt 50 års jubileum.

Orsaken till att Nykarleby fick gymnasiet var främst stadens eget önskemål. Vid denna tidpunkt växte landsortsgymnasier fram på olika håll i landet och Nykarleby, som var säte för landets enda svenska manliga folkskollärarseminarium, ville också ha ett gymnasium. En annan orsak som bidrog var att Jakobstad, som då hade landets största svenska gymnasium, behövde avlastas.

1970 tog gymnasieutvecklingen i staden en intressant vändning då ett förstatligande av gymnasiet ägde rum. Gymnasiet förvandlades till ett åttaklassigt försökslyceum med namnet Nykarleby samlyceum. 11 augusti 1970 kom en ny läroplan och skolan blev ett gymnasium med en musiklinje, en teknisk linje och en reallinje. En viktig orsak till detta beslut var att Nykarleby seminarium upphörde. Seminariets lokaler, läromedel och utrustning passade bra för lyceet. 25 jan 1971 framlade skolstyrelsen förslag till ny läroplan och 26 april godkände undervisningsministeriet planen.

Nykarleby samskola blev på detta sätt det första svenska gymnasiet med speciallinjer.

Nykarleby stad och de kringliggande kommunerna Jeppo, Munsala och Nykarleby landskommun hoppades och trodde att staten också skulle ta över grundskolans nygrundade högstadium, så ett förslag om detta lämnades därför in till skolstyrelsen. Redan i oktober 1970 kom svaret att staten troligen inte tar över högstadiet. Skolstyrelsen ansåg att det var mera ändamålsenligt att både högstadiet och gymnasiet skulle knytas till det kommunala skolväsendet. Försöksgymnasiets fortsatta verksamhet kunde man inte ge några löften om.

Skolstyrelsens utlåtande ledde till problem på grund av risken att gymnasiet skulle upphöra. Nykarleby stadsfullmäktige beslöt då att ta över kontrollen av gymnasiet i november 1971. Den 19 juli 1973 beslöt statsrådet officiellt att avsluta försöksgymnasiet och Nykarleby gymnasium blev därmed ett kommunalt gymnasium.

När det gäller gymnasiets utveckling under denna tid kan sägas att studentantalet ökade stegvis. Från 1966 framåt till 1973 ökade antalet studenter till 39.

Studentresultaten blev stegvis bättre och antalet laudaturstudenter ökade.

Lärarkåren var formellt kompetent och majoriteten var äldre lektorer. Vid intervjuer med skolmänniskor från denna tid är minnena enbart positiva. Elever som kom från andra orter kom främst från Oravais.

Intervju med pensionerade skoldirektör Per Tonberg, som var en central person under denna tid. Tonberg berättar att stadens inställning till skapandet av ett gymnasium var positiv. Han satt själv i Nykarlebys fullmäktige och stadsstyrelse. Därtill var han medlem i skolplaneringskommissionen i Nykarlebynejden. Enligt Tonberg var det viktigt för staden att få kompensation för den kommande förlusten av Nykarleby Seminarium. Seminariets utrymmen, tillgångar och undervisningsmaterial kom väl till pass när gymnasiet skulle ersätta seminariet. Därtill fanns det ett gott lärarmaterial att tillgå när seminariet lades ner. Grundskolereformen, som infördes i början av 70 talet, komplicerade situationen lite då åsikten om den var delad i kommunen. Staden var orolig för hur samskolan och mellanskolan skulle påverkas av denna reform. I slutändan tvingades staden betala en rätt hög kostnad för seminariebyggnaden.

Rektorstjänsten, som till en början var en deltidstjänst, innehades först av FM Erik Åhman fram till 1969. FK Holger Rajander var rektor 1969 och åren 1971-75. TM Kurt Lobbass fungerade som rektor 1970-71.

Gällande grundskolereformen infördes den officiellt 1 augusti 1973. Samma dag överfördes läroverket (Nykarleby samlyceum) till kommunens skolväsende d.v.s. Nykarlebynejdens högstadiedistrikt. FM Bengt Kummel var rektor från år 1975-1978 (tidigare lärare i historia).

En kort intervju med Bengt Kummel:

Kummel har enbart positiva minnen från gymnasiet, en bra skola med fina utrymmen. En god anda rådde i skolan med duktiga elever och kompetenta lärare. Rektor Kummel kommer bäst ihåg hur världsläget med det kalla kriget, Vietnamkriget och den sovjetiska kommunismen påverkade skolan och hans undervisning. Kummel var lärare i historia och politiska radikala tvister förekom i samband med undervisningen. Det fanns elever med starka kommunistiska sympatier och elever med starka konstitutionella högeråsikter. Debatterna var livliga och ibland hätska och debatterna blev så kända att journalister närvarade vid dem. Den kommunistiska elevfalangen

var så aktiv att en alternativ kommunistisk läroplan gavs till rektorn. (Läroplanen hade skapats med hjälp av expertis från det kommunistiska partiet).

Trots påtryckningar höll sig Kummel till den nationella läroplanen och lät sig inte påverkas. Men lektionerna blev intressanta och lite mer utmanande än vanligt. Bengt Kummel beklagar att den inlämnade kommunistiska läroplanen inte finns bevarad i gymnasiets arkiv. Bengt Kummel avgick som rektor 1978.

När det gäller övriga händelser i gymnasiet under rektor Kummels tid kan sägas att gymnasieelevernas antal varierade mellan 90 och 95 elever. En ny läroplan infördes 1976 vilket betydde att linjedelningen i matematik och språk upphörde och att obligatoriska ämnen och valfria ämnen i stället infördes. Fysik, kemi och psykologi var exempel på valfria ämnen. Därtill hade man lång eller kort matematik. Skolans första utlandsresa ordnades till Tyskland /Hamburg 1978. Syftet med resan var att lära sig om tysk kultur och praktisk tyska.

FM Carita Forsgård tillträdde hösten 1978 som ny rektor (tidigare lektor i språk) Gymnasiets huvudbyggnad (läs: gamla seminariet) genomgick sommaren 1978 en större upprustning och renovering. För de naturvetenskapliga ämnena skapades två modernt utrustade biologisalar samt välutrustade kemi-och fysik laboratorier. Ett nytt språklaboratorium skapades i samråd med högstadiet.

I skolan fanns en gymnasiedirektion och ett föräldraråd samt en elevförening som grundades redan år 1976.

Gymnasiet och 1980-talet

Elevantalet steg från 105 (1980) till 130 (1990). Antalet dimitterade studenter varierade från 35-39 stycken. Då det gäller elever från andra orter kom dessa i huvudsak från Oravais.

Topeliusgymnasiet var mera samhällsinriktat och internationellt under 1980-talet än gymnasierna överlag. Studieresor och samarbete med andra skolor ökade stegvis. Samarbete med Härmän lukio och Perhon lukio (Kajana) inleddes. Studieresor till Vasa, Åbo och Helsingfors gjordes varje år med skolans abiturienter. Årligen gjordes en exkursion till Finlands riksdag med parlamentariker som värdar. Besök till de nordiska vänorterna Hammel, Steinkjer och Sollefteå företogs ofta och tvåorna åkte varje år på klassresor (studieresor). Några gånger gjordes utlandsresor till Tyskland och Frankrike. Genom samarbete med Nykarleby Rotaryklubb åkte årligen elever som utbyteselever till bl.a. USA och Australien och i gengäld tog gymnasiet varje år emot en utbyteselev.

Gymnasiet var också engagerat i utvecklande av den europeiska gemenskapen. Seminarier, debatter och besök pågick aktivt inför valet av Finlands EU-medlemskap. T.ex. hölls ett två-dagars EG-seminarium i skolan den 4-5 december 1990.

Gällande förändringar och gymnasiereformer på 1980-talet kan noteras att 1982 övergick gymnasiet till kursformade och periodiserade studier. Läsåret indelades i 6 perioder med sex veckor vardera. En viss kritik mot det nya systemet fanns i skolan. Enligt kritiken betonade läroplanen effektivitet och kvantitet på bekostnad av fördjupning och pedagogisk förnyelse och de obligatoriska ämnena var för många för att fria ämnesval och kombinationer skulle kunna tillfredsställas. Denna kritik kunde framföras då skolinspektör Per-Erik Beijar besökte skolan den 12.3 1984.

1985 trädde nya skollagar i kraft. Påverkningsmöjligheter och bestämmanderätt flyttades närmare skolan. Dessutom erhöll skolan befogenhet att inom lagstadgad ekonomisk ram (den s.k. timresursen) själv besluta om gruppindelning och gruppstorlekar. Skolan fick på detta sätt söka egna lösningsmodeller för

undervisningen. Samtidigt upphörde gymnasie- och föräldraråden med sin verksamhet och gymnasiedirektioner skapades istället. Direktionen blev skolans ledande organ och hade karaktären av en kommunal nämnd. Elevföreningen övergick i en elevkår.

Gymnasiet åtnjöt ett gott rykte, skolan var trivsamt och förhållandet mellan elever och lärare var gott. Gymnasiebenägenheten i kommunen var årligen 35- 40 %, en normal gymnasiebenägenhet för landsortsgymnasier och mindre städer i Österbotten. Ändå påtalades den något låga gymnasiebenägenheten vid skolinspektioner. Antalet flickor var fler än pojkar. Näringsstrukturen i Nykarleby var en delförklaring till det låga antalet pojkar. Pälsnäringen, jordbruksnäringen och mycket privatföretagande i kommunen lockade unga pojkar till yrkesskolor framom gymnasiestudier.

1990-TALET

1990-talet var årtiondet då Topeliusgymnasiet gick in för specialisering och skapande av en tillämpad läroplan. **Gymnasiets speciallinje växte fram.**

Här vill jag inleda med hur Topeliusgymnasiet med stöd av skolläroplanen, näringslivet (speciellt KWH Mirka) och bl.a. Nykarleby Rotaryklub gick in för en specialisering och nya satsningar inom gymnasiet. Det fanns en oro för framtiden p.g.a.

samhällssituationen, men en framtidstro och en utvecklingsvilja fanns hos rektorn och inom lärarkåren och bland eleverna. Behovet av en specialisering växte fram. När det gäller just satsningen på naturvetenskapliga ämnen fanns det rent nationellt en stark beställning på naturvetenskapliga ämnen. Intresset för dessa var lågt bland gymnasieeleverna i landet.

En av orsakerna till reformtänkandet var därtill den ekonomiska krisen i Finland upplevde i början av 1990-talet. Finlands stora ekonomiska problem från 1990 och framåt berodde på en kris inom speciellt fastighets- och bankvärlden. Hög skuldnivå, hög arbetslöshet och många osäkra krediter ledde till stora problem i vårt land. Stora förändringar inom världspolitiken bl.a. Sovjetunionens fall (stor marknad för Finland), Berlinmurens fall och Östeuropas splittring ledde till politiska svårigheter. En stark krismedvetenhet växte fram i landet.

1991-1992 var läsåret då projekten växte fram i skolan. Läsåret inleddes med ett samarbete med Umeå östra gymnasium. Ett projekt kallat "Österbotten-Västerbotten" inleddes. Idén var att lära känna levnadsförhållande och -villkor på vardera sidan om Bottenviken. Bl.a. så här skriver lektor Lisa Eriksson i årsberättelsen om projektet:

"Kontakterna med Umeå Östra gymnasium startades hösten 1990 i samband med en miljökonferens i Skellefteå. Där träffade undertecknad och Kerstin Karlström två Science lärare, Arne Häger och Börje Henner från Umeå. Dessa föreslog samarbete i miljöteknologi. Jag inbjöds att besöka deras mammutskola i Umeå. Här lärde jag mig grunderna i ämnet och undervisningen och jag kunde därigenom genomföra en kurs i miljöteknik i vårt eget gymnasium hösten 1991. Eleverna kartlade under kursen vattenkvaliteten i Nykarleby älv samt i kustvattnen mellan Socklot och Oravaisfjärden. Resultatet utmynnade i en 20 sidors redovisning. Umeälärarna gjorde ett studiebesök till oss i november. Vi kartlade framtida gemensamma studieobjekt genom att bekanta oss med Wisaforests fabriksmiljövård, Arktiska museet Nanoq och fartyget Jakobstads vapen. Ett flertal idéer och projektplaner växte fram under mötet."

I mars 1992 besökte 10 elever och 2 lärare Umeå östra gymnasium. Eleverna studerade miljöteknik. Samtidigt utvidgades samarbetet med ett Österbotten-Västerbottenprojekt. "

När det gäller Österbottenprojektet kan kort nämnas att tanken här var att Topeliusgymnasiets elever skulle få en inblick i Västerbottens kommuner och dess politiska, ekonomiska och kulturella liv. Eleverna kunde efter två dagars arbete ordna ett presstillfälle och visa upp ett fint synligt arbete om Västerbotten i form av en väggtidning. Utställningen fick stort beröm i pressen och i skolan. Rubriken var: Västerbotten - ett vänlän till Österbotten. Ett svarsbesök av Umeå Östra Gymnasium gjordes 19-20 maj. Ett motsvarande projekt med väggtidning gjordes. Dessa två väggtidningar användes senare i utställningssammanhang runt om i de båda länen.

Rektor Carita Forsgård skriver såhär i årsberättelsen 1991:

"Vi har ivrigt planerat, utformat och i viss utsträckning sökt förverkliga en egen speciallinje. Vi vill utveckla undervisningen i de naturvetenskapliga ämnena (fysik, kemi och biologi) så att de kunskaper och färdigheter, som delges på bästa sätt, skall svara mot de utmaningar och krav ett föränderligt och allt mer internationaliserat samhälle ställer. Elever skall ges möjlighet att praktiskt kunna bekanta sig med arbetsplatser inom näringsliv och industri i en främmande kultur-och språkmiljö".

Topeliusgymnasiet inledde sin speciallinje 1992. Tillståndet för linjen erhöles av undervisningsministeriet. Tanken var först att Skolstyrelsen skulle ge tillståndet, men skolan fick inget tillstånd med motiveringen att kontakten till företagsvärlden var för stark. Stadens skolledning vände sig då till undervisningsministeriet, som inte såg några hinder för tillståndet.

Fakta om utvecklingen av speciallinjen och kurserna i tillämpade naturvetenskaper 1992.

Lärarna skriver såhär om de första kurserna 1992 i fysik och kemi. Temat var: papper, plast och lim

"Tisdagen den 14 april reste vi till Wisaforest fabrik i Jakobstad. Vi togs emot av ingenjör Per-Ole Stenman. Efter en fabriksvisning fick vi i grupper framställa handark, göra kvalitetskontroll av papper och bekanta oss med framställning och bestrykning av papper. Plaster var temat på vår industridag vid KWH plast. Vi fick en föreläsning om plaster och om deras produktion av folier. Vi analyserade plastkassar och papperskassar ur olika synvinklar. Vårt samarbete med limfabriken Kiilto resulterade i ett limprojekt där vi undersökte egenskaper hos olika vattenbaserade dispersionslim. Limprojektet avslutades med ett besök på KWH Mirka där vi gjorde nya limtester. Fysikdelen av kursen har omfattat elektroniklaborationer. Totalt har 15 lektioner i tre pass hållits. Laborationer behandlade bl.a. resistorer, kondensatorer, halvledare, transistorer och digitala grundkretsar. Yrkesskolan i Jakobstad gav eleverna möjlighet att använda skolans elektroniklaboratorium."

Lärarna avslutar med att säga att besöken och kurserna varit stimulerande.

Erfarenheter av detta slag kan ge impulser för kommande yrkesval och är nyttiga inte minst i en tid av ekonomisk stagnation.

Bl.a. genom dessa projekt inledde gymnasiet speciallinjen i skolan.

Speciallinjen kom till i syfte att göra gymnasiestudierna mer tillämpade. Årligen slutförde ca 15 elever specialinjens program som bestod av tillämpade kurser i fysik, kemi, miljökunskap, företagsamhet samt finska och tyska. Huvudsaken med kurserna var att förbereda eleverna för fortsatta studier inom dessa ämnen. För att få ett speciallinjebetyg skulle en elev ha deltagit i 12 kurser. Utbudet var ca 20 kurser.

Särskild utbildningsuppgift.

Topeliusgymnasiets verksamhetskultur genomsyrades av skolans speciallinje inom naturvetenskaper, företagskunskap och fostran till internationalism. Målet med de olika temata var att uppmuntra och sporra studerande till fortsatta studier inom naturvetenskaper, medicin, teknik och ekonomi för att tillgodose det behov i lokalsamhället som finns inom dessa områden. Målet var också att väcka intresse för språkstudier genom att kontinuerligt utveckla skolans internationella samarbete. Tanken var att den studerande skulle få ett ökat intresse för naturvetenskapliga studier, kunna ta del av mera ämnesintegrerade studier, öka kontakterna till näringsliv och industri och öka sina praktiska färdigheter i språk samt få kunskap om och ökad förståelse för främmande kulturer. Eleven skulle förstå grunderna för företagsverksamhet.

Detta temaområde innebar både färdigheter och kunskaper. För att de studerande på bästa sätt skulle kunna tillgodogöra sig detta arbetade Topeliusgymnasiet med ämnesövergripande projekt och praktisk verksamhet. Det var därför viktigt att samarbeta med olika aktörer främst inom näringslivet.

Speciallinjen utvecklades senare till en egen enhet med egen läroplan parallellt med den allmänna läroplanen.

Kursernas antal: 4 stycken i fysik, tre stycken i kemi, två stycken i biologi och tre stycken i företagskunskap samt praktiska kurser i tyska, engelska och finska.

I samband med att speciallinjen i gymnasiet införde tillämpade kurser i naturvetenskaper beslöts att kurser i ämnet företagskunskap skulle införas i speciallinjen 1992. Dessa teoretiska kurser kom till för att ge eleverna en bild av hur ett företag fungerar i dag. Under kurserna behandlades lagkunskap, finansiering, beskattning, marknadsföring, personalledning och administration i ett företag. Eleverna besökte olika företag i regionen för att bekanta sig med olika produkter och produktionen. Allt detta var möjligt att ordna p.g.a. ett avtal med Nykarleby Rotaryklubb. Klubbens medlemmar ställde upp och föreläste om de ämnen som fanns i kurserna. Företaget KWH Mirka med direktör Ralf Karlström i spetsen spelade en stor roll i upplägget och i förverkligandet av kurserna.

1997 infördes en praktisk kurs i företagskunskap. Projektet Ung företagsamhet - Nuori yrittäjyys infördes i gymnasiet. Idén med ung företagsamhet är att elever under ett läsår kan starta och driva ett eget företag. Målet är att ge ungdomarna inblick i hur ett företag fungerar och samtidigt få använda egna pengar (företaget får sälja uf-andelar till intresserade). De skall utveckla sitt kunnande inom försäljning och ekonomisk administration (learning by doing). Idén fick gymnasiet från Umeå östra gymnasium. Sverige har bland de första länderna i Europa utvecklat detta projekt. Nykarleby gymnasium blev ett av de första finlandssvenska gymnasierna att delta i detta projekt. Svenska Handelshögskolan i Helsingfors ledde till en början Företagsamhet- programmet, men det är nu ett nationellt företag som heter Nuori Yrittäjyys-Ung företagsamhet, som handhar projektet.

Topeliusgymnasiet har varje år från 1998 framåt drivit egna ungdomsföretag.

Gymnasiet har rönt uppskattning och elevgrupperna har varit duktiga på att tillverka och hitta på produkter, kunnat sälja, marknadsföra och göra vinst. Som en följd av denna verksamhet har gymnasiet haft uf-partnerskolor i Wales /Neath Port Talbot (1998-2005) och i Berlin (2006-2012). Eleverna deltog årligen i mässor utomlands och klarade sig bra i nationella tävlingar.

Några ord om kommunens och skolledningens stöd gällande speciallinjen:

I en intervju med Boris Sundell, tidigare bildningsdirektör i Nykarleby, kommer det tydligt fram att stadens ledning starkt stödde skapandet av speciallinjen. I samband

med uppvaktningar till undervisningsministeriet och skolstyrelsen deltog ofta också dåvarande stadsdirektör Stig Östdahl. Vid diskussioner med ministeriet deltog också riksdagsman Boris Renlund. Representanter för kemins centralförbund stödde också linjen med en egen skrivelse.

Kontakten till näringslivet var därtill viktig för skapandet av praktikplatser åt elever på speciallinjen. I samarbete med KWH Mirka och dess dåvarande VD Ralf Karlström ordnades ett antal praktikplatser på finskspråkiga arbetsplatser i Tammerfors, Valkeakoski och i Osnabruck i Tyskland. Kommunen erhöll 10 veckotimmar extra för specialundervisningen. Det gjordes också en insats för att garantera grannkommunernas stöd (speciellt från Oravais).

Skapandet av speciallinjen var en viktig händelse för gymnasiet i Nykarleby och speciallinjen var den enda speciallinjen i sitt slag i Svensk-Finland. Speciallinjen blev populär bland eleverna och elevrekryteringen fungerade bra. Gymnasiet var mycket aktivt under dessa år och livlig verksamhet kännetecknade åren. Inom ramen för speciallinjen reste eleverna till Umeå, Neath Port Talbot/Wales, Cern/Geneve och på andra studieresor. I huvudsak var det tvåor som reste. Dessa resor skedde inom ramen för speciallinjen och utgjorde sålunda en fostran till internationalism.

Övrig verksamhet i Topelius gymnasiet på 1990 talet

Läsåret var indelat i 5 perioder och i de flesta ämnena har en s.k. helperperiodisering förekommit. När det gäller elevantalet på 1990 -talet skedde en lätt ökning. Antalet elever var mellan 120 och 140 st. Elever som sökte skilt till speciallinjen kunde välja bort en del obligatoriska kurser för att underlätta studierna.

Topeliusgymnasiets skolliv utöver vanlig undervisning kännetecknades av s.k. traditionella händelser (lucia, julfest, idrottstävlingar, teater, konserter m.m.)

Studiebesök, kulturevenemang, gäsföreläsare och större temaarbeten var trevliga avbrott i det rätt krävande skolarbetet i gymnasiet.

En nyhet som infördes 1993 var självständighetsbalen, som till en början var en årlig händelse, men som senare hölls vart tredje år.

1995 röstade skolan om EU medlemskap, rösterna föll 52 nej och 47 ja.

1998 erhöll skolan ett nytt namn, Topeliusgymnasiet i Nykarleby. Samma år uppmärksammades att det förflutit 180 år sedan Zacharias Topelius föddes och 100 år sedan han dog. Samma år invigdes det nyrenoverade skolbiblioteket.

Skolbiblioteket var inte enbart ett bibliotek utan blev också en viktig studie- och samlingsplats för elever.

Den första utgåvan av Topeliusgymnasiets årsbok utkom. Boken utkommer vart tredje år och är omtyckt. Årsboken är, kort sagt, ett resultat av ett teamarbete. En s.k. årsboksredaktion bestående av lärare och elever har frivilligt producerat berättelser, dikter, noveller, reseskildringar mm. Alla skolans lärare och elever presenteras i boken.

Verksamhet, projekt och resor inom ramen för Speciallinjen

1 Solis -projektet

Gymnasiet har varit med sedan 1995. Projektet *Solis - solenergi i skolan* var ett samarbetsprojekt mellan gymnasieskolor i de nordiska och baltiska länderna.

Projektet ingick som en del i fysikundervisningen i årskurs 1. Skolan hade en dator som kontinuerligt mätte solstrålningen och ozonskiktets tjocklek. Mätdata utnyttjades i kursen miljöfysik. Rapporteringen sköttes av en elevgrupp och det skickades en rapport en gång i månaden till koordinatoren i Norge. Alla skolors mätvärden

sammanställdes och en kopia sammanställdes och skickades sedan ut till varje skola så att eleverna fick möjlighet att studera instrålningen från olika delar av Norden. När studieresor inom ramen för Solis ordnades till Cern (ett forskningsområde för partikelfysik lite utanför Geneve) deltog elevgrupper från Nykarleby årligen.

2. Tek –Natur, ett årligt återkommande skolprojekt

Tek -Natur är en tävling i teknik och naturvetenskaper för åk 7-9 och gymnasier i de finlandssvenska skolorna. Arrangörer är svenska tekniska vetenskapsakademien i Finland, Tekniska föreningen i Finland, fysikersamfundet i Finland och yrkeshögskolan Arcada.

Inom ramen för de tillämpade kurserna har Topeliusgymnasiet haft stora framgångar i dessa tävlingar. Redan från år 1993 deltog skolan synligt i dessa projekt.

Intressepris, hedersomnämningen och goda resultat i tävlingarna var ofta återkommande. För elever inom ramen för gymnasiet speciallinje har resor ordnats till Cern/Geneve och till universitet i Helsingfors. Cern är världens största forskningscenter för partikelfysik och ett ledande science center inom forskning i högenergifysik.

3. Miljöteknik- allt från sura diken till öppna hav.

Till skolans speciallinje har hört ämnet miljöteknik. Inom ämnet har kurser med miljölära ingått. Eleverna har undersökt brunnar, diken, bäckar, älvar, sjöar m.m. Undersökningar har gjorts om vattenkvaliteter, olika alger, samt olika fågel- och djurarter. Eleverna har deltagit i olika forskningstävlingar med framgång och vunnit ett flertal pris.

Övriga senare samarbetsprojekt

4. Samarbete med Cristophorus-gymnasiet i Rostock/Tyskland

Topeliusgymnasiet har sedan 2004 samarbetat med gymnasiet i Rostock/Tyskland. Det privata gymnasiet har en inriktning på naturvetenskapliga ämnen, idrott och internationalism. Samarbetet har kännetecknats av skolbesök, elevutbyten och olika teman. Exempel på teman har varit vindkraftverk, svenska språket, lego Mindstorm och energikällor. Samarbetet har varit mycket aktivt och fina elev- och lärarkontakter har knutits.

Film i Norden (2001-2006)

Film i Norden var ett samnordiskt projekt mellan fem nordiska gymnasier. Idén var att analysera Nordiska filmer. Varje gymnasium analyserade en film i eget land och dokumenterade de nationella dragen i den. Årligen sammanstrålade eleverna för kritisk analys och debatterade likheter och olikheter i de olika länderna.

Topeliusgymnasiet tillsammans med Haukilahden lukio i Esbo representerade Finland. Ett värdefullt och givande projekt. Lektor Helena Fors-Frostdahl var skolans ansvarsperson i Projektet.

Topeliusgymnasiet och 2000 talet.

Skolans verksamhet med sin speciallinje förlöpte normalt, elevantalet rörde sig mellan 120 -160 elever. Studieresor till Neath Port Talbot Wales, Cern/Geneve företogs årligen och samarbetet med de finska skolorna i Seinäjoki, Kajana (Linnan lukio) och Pieksämäki fortsatte.

Särskilda händelser under åren 2000-10

Onsdagen den 14 maj 2003 hölls en plasmässa i skolan för nejdens gymnasier. Arrangör var näringscentralen Concordia och Topeliusgymnasiet. Österbottniska

företag som KWH plast KWH Mirka, KWHPrevex, Rani -Plast AB, B Herrmans Ab presenterade sina produkter. Utbildnings- och forskningsinstitutioner från Österbottens högskolor presenterade sig och sina verksamheter. Elever från skolans speciallinje i kemi berättade om sina projekt och forskningsområden. Över 200 elever deltog i mässan. Mässan fick god medial uppmärksamhet.

Hösten 2003 börjar Stefan Kula som ny rektor för gymnasiet.

I april 2004 deltog gymnasiet i temaprojektet "vita bussar ." Projektet var ett gemensamt kursprojekt mellan gymnasier i Österbotten. Kursen berättade om judarnas öden i "förintelsen" under andra världskriget. I projektet ingick en resa med "vita bussar" till koncentrationslägret Auswich-Birkenau i Krakow/ Polen samt till koncentrationslägren Sachsenhausen och Ravensbruck i Tyskland. Projektet fick en årlig fortsättning och många elever från skolan deltog. Vita bussar har hämtat sitt namn från den stora räddningsaktion som utfördes av röda korsets vita bussar i Sverige under andra världskrigets slutskede för att rädda judar.

2-12 2004 Borgmästaren för Neath Port Talbot i Wales överräckte en medalj för Long service award (ett tack för långt samarbete) till Topeliusgymnasiets företagare i samband med en Young Enterprice mässa i Neath Port Talbot.

April 2006 Som ett bevis på intresse för tema/studieresor hos eleverna kan noteras att i slutet på april företogs tre resor samtidigt av skolans tvåor. 20-26 .4 En resa till Polen och Tyskland inom ramen för förintelseprojektet (14 st elever). 21-26 .4 företogs en resa till Bryssel och EU parlamentet av 15 elever och den 22-27.4 företog 14 elever en resa till skolans partnerskola i Rostock. Därtill kan nämnas att mycket fina redogörelser gavs från dessa resor.

24-31.3 2007 Samarbete med OSZ Berufliches Gymnasium i Berlin har börjat. Sex elever från Berlin kom på arbetspraktik till Nykarleby. Hösten 2006 gjordes ett avtal om samarbete med den tyska skolan inom företagskunskap. I maj gjordes ett svarsbesök till Gymnasiet av skolans elever i företagskunskap. Årligen kom elever från gymnasiet i Berlin på arbetspraktik till Nykarleby. Ett svarsbesök gjordes av skolans elever. Samarbetet upphörde 2015.

Maj 2008 Topeliusgymnasiet flyttade ut i baracker och blev en mobil skola.

Gymnasiet genomgick en större renovering 2008-2009.

17.8 2009 En nyrenoverad skola med fina undervisningsutrymmen invigdes. Ett länge efterlängtat nybygge stod klart och ett modernt gymnasium med ny teknik var fullbordat.

2009 inleddes ett kurssamarbete mellan gymnasier i norra Österbotten –Team Nord .Det betydde att 15 virtuella kurser blir valbara för eleverna.

Topeliusgymnasiets utveckling 2010 fram till i dag

Renoveringen av skolan och en större satsning på skolans tekniska utrustningsnivå utgjorde en bra grund för den utmaning den digitala världen med alla nyheter formar. Som exempel kan nämnas datorers användning i samband med studentskrivningar. Sociala medier som Facebook och Instagram har också påverkat skolarbetet.

Topeliusgymnasiets SoMe team, som består av studerande från alla årskurser, började tidigt producera innehåll på sociala medier.

Våren 2011 startade ett gäng elever bloggen Topeli-orden som så småningom landade på Hufvudstadsbladets bloggportal. Av Topelii-ordens bloggtexter har närmare ett tjugotal också publicerats i Hbl-s papperstidning. Topeliusgymnasiet finns också på Facebook (2010), Instagram (2014) Snapchat, Twitter och YouTube. I dag är Some- teamet som mest aktivt på Instagram och Facebook .

Med olika inlägg vill eleverna visa hur vardagen i Topeliusgymnasiet ser ut.

Ett utvecklingsprojekt "student på tangent" tillsammans med Vasa Övningsskola, PF/ÅA och skolstyrelsen startades upp 2012. Projektet skulle jobba med digitalisering av studentexamen. I dag är digitalisering av studentskrivningar klar.

Temat Kodknäckaren startades upp av lärarna läsåret 2013-2014 . Uppgiften var att lära elever att "knäcka koder" för att på optimalt sätt lyckas i gymnasiestudierna och i studentskrivningarna. Arbetet resulterade i en skrift kallad *Kodknäckaren 2.0. Genre och kontext i multimodala textvärldar*. Häftet eller arbetet är en gemensam ledstjärna för lärare och elever gällande texter och uppgifter för skrivande. Lärare och elever skall tala samma språk om genrer och texter och använda samma strategier för att ta sig an uppgifter. Kodknäckarkonceptet har blivit känt och använt i hela Svensk-Finland. Lektor Annette –Kronholm-Cederberg och lektor Sofia Virtanen var redaktörer för skriften .

2014 april Topeliusgymnasiet stod värd för Gymnasiaden - en frågesport för Österbottens gymnasier. (Topeliusgymnasiet vann tävlingen 2013).

2017-2018 Undervisningsministeriet lade efter en regional undersökning gjord av Jyväskylä universitets utvärderingsenhet ner speciallinjen. Utvärderingsenheten undersökte alla speciallinjer i Finland. Motiveringen för nedläggningen var att linjen inte i tillräcklig utsträckning lockat elever från andra närliggande orter. Det extra statsstödet upphörde. Trots detta fortsatte gymnasiet att bjuda ut en stor del av de kurser som fanns på speciallinjen.

2017 i samband med Finlands 100 års jubileum arrangerade skolan en föreläsningsserie, Finland 100 år Studia Generalia. Fem kända föreläsare anlätades. Serien inleddes med docent Nils Erik Forsgård som talade kring temat "Lenins roll för Finland." Följande föreläsare var kansler Ulrika Wolf Knuts med " Varför for Martin till Sydafrika", en österbottnisk emigrantberättelse. Nummer tre i serien var Leila Arnautovic, en bosnisk flykting, som berättade om integrering och kulturutbyten (egna upplevelser). Serien fortsatte med Hbl-redaktör Jan-Erik Andelin med ämnet " Hur blev det svenskt och finskt i södra Finland" och avslutades med sportjournalisten Kaj Kunnas som berättade om hur sporten satte det unga Finland på världskartan. 100 års jubileet kulminerade med en stor självständighetsbal. VD Sophia Jansson från Moomin Characters var festtalare. Ämnet var Tove Janssons livsöden.

2020 var året då skollivet kännetecknades av datorskärmar och distansundervisning. Skolan var stängd från mars till sommarlovet p.g.a. Coronapandemin. Trots detta undantagstillstånd kunde studentskrivningar hållas och via olika lösningsmodeller fungerade skollivet någorlunda normalt.

Avslutning

Stefan Kulas avskedsord 2020 passar bra in som ett slags avslutning för denna historik.

"Framtiden för Topeliusgymnasiet ser mycket ljus ut och gymnasiet har ett mycket gott rykte i Svensk-Finland. Både studerande och lärare trivs ypperligt i skolan. Skolan har sina välfungerande profileringar och samarbetet med det omgivande samhället är väluppbyggt. Jag ser fram emot att få överlämna skolans historik i mycket goda händer."

Den nya rektorns, Katarina Bjurs, inledningsord passar också bra.

"Vi ska bygga vidare på allt bra som gjorts på Topeliusgymnasiet. Skolan skall erbjuda bästa tänkbara utbildning där studeranden får utvecklas och lägga en grund

för framtida studier, yrkeskarriär och privatliv. Vår arbetsmiljö skall präglas av trygghet, trivsel och arbetsro”.

Presentationer och tankar om centrala personer i Topeliusgymnasiet /Nykarleby Gymnasium under åren fram till 2020.

Rektor Carita Forsgård

Forsgård erhöll fil.kand-examen från Åbo Akademi 1970. Hon anställdes vid Nykarleby Samskola 1967 som lektor i engelska och tyska. År 1975 blev hon äldre lektor vid Nykarleby gymnasium. I augusti 1978 blev hon rektor för Nykarleby gymnasium och verkade som rektor fram till pensioneringen 2003. Carita Forsgård avled i april 2005, 65 år gammal.

Gymnasiet betydde mycket för henne och bildning, etikett och värdighet var viktiga element. Kunskapen måste tas emot med hjärta, hjärna och själ, vilket hon ofta betonade. Samtidigt kännetecknade värdighet, mjukhet och värme henne som person. Du skall aldrig tveka på att det du gör är viktigt och att du är viktig, var sådant hon ofta framhöll åt sina kolleger. Carita Forsgård har format mycket av gymnasiet som finns idag. Internationalism, språk, naturvetenskaper och företagsamhet var ämnen hon värnade om och för henne var elevernas utlandsresor och kontakter med andra skolor viktiga. Eleverna i skolan betydde mycket för henne och eleverna kunde alltid gå till henne med sina utmaningar och problem. Hon var mycket omtyckt som rektor.

Rektor Stefan Kula

Kula blev student från Nykarleby Gymnasium 1977. Han erhöll fil-kand. examen från Åbo Akademi 1983 med vitsord i religion, historia och filosofi. Efter att ha fungerat som lektor i Jakobstad från 1984 började han som rektor i Topeliusgymnasiet år 2003. Han arbetade som rektor i 17 år och har sagt: ”Jag har aldrig varit rektor för min egen skull. Jag har varit rektor för andra”. Viktigt för Stefan har varit eleverna. Han har velat betona för skolans elever att nyfikenhet, självkänsla, och ett mod att våga förverkliga sig själv och följa sina drömmar är viktigt.

Stefan Kula har arbetat för skolans utveckling, stött lärarna i deras arbete, sporrat eleverna och värnat om ett gott samarbete mellan skola och samhälle. Speciallinjen har han starkt stött och framhållit dess viktiga betydelse. Han har uppmuntrat och visat stark vilja att utveckla gymnasiet. Han har gjort en fin insats för att hålla kvar gymnasiets goda rykte.

Lektor Kerstin Karlström

Kerstin Karlström blev student från gymnasiet i Nykarleby 1970. Efter avlagd fil.mag. examen från Åbo Akademi och ett år på en grundskola i Korsholm började hon hösten 1977 som lektor i fysik och matematik i Nykarleby gymnasium. Utöver sin goda lärargärning har hon gjort en stor insats för utvecklingen av skolans naturvetenskapliga inriktning. Skolans speciallinje är mycket ett resultat av Kerstins arbete. Tillsammans med kollegan Fredrik Smedman blev fysik och kemi starka ämnen i gymnasiets speciallinje. Speciellt bör nämnas hennes insats för gymnasiets möjligheter att företa studieresa/exkursioner till världens största partikelfysiklaboratorium i Cern/Geneve i Schweiz. Studieresan till Schweiz har varit

en tradition för gymnasieeleverna på speciallinjen i många år. Andra insatser är TEK-Natur tävlingarna, var Topeliusgymnasiets elever många år gjort fina insatser. Allt är möjligt är ett ofta citerat uttryck av henne.

Lektor Fredrik Smedman

Fil.mag. examen från Åbo Akademi. Blev anställd som lektor i matematik och fysik och kemi från hösten 1977 och verkade till 2003. Han gick bort hösten 2004. Utöver sin goda lärargärning gjorde han en gedigen insats för ämnet kemi i speciallinjen. Hans målsättning med undervisningen var att levandegöra stoffet och de naturvetenskapliga grunderna och samtidigt ge något av sig själv. Jag sätter mig ner en stund så går brådskan över, var en vanlig kommentar av honom.

Lektor Ulf Sourander

Ulf Sourander blev student från gymnasiet i Nykarleby 1970. Efter avlagd fil.mag. examen från Åbo Akademi och lärarjobb bl.a. i Kotka och Kimito började han som lektor i historia och samhällslära hösten 1985 i Nykarleby Gymnasium. Utöver sin lärargärning har han gjort mycket för att utveckla ämnet företagskunskap i skolan. Ämnet ingick i speciallinjen från 1992 och 1997 med tre kurser. Ung företagsamhet programmet infördes redan 1997 i gymnasiet. Jag tackar för visat intresse, var ett uttryck Ulf Sourander ofta använde

Lektor Anna-Lisa Eriksson

Anställdes som lektor i naturalhistoria och geografi 1.8 1974 i Nykarleby och som äldre lektor 1.8 1985 i Nykarleby gymnasium och högstadium. Lisa Erikssons kunskaper i biologi och geografi har uppskattats av många. Med sin kunskap har Lisa Eriksson bidragit till att utveckla den del av gymnasiets speciallinje som omfattar naturvetenskaper. Hennes kurser i miljöteknik har bestått till stor del av praktiskt arbete för att ge insyn i miljöer som är svåra att analysera enbart med ögat och för att ge en känsla för vår närmiljö. Att leva och låta andra leva, var ett motto för Lisa.